

Beslut om bildande av Ekhammarvikens naturreservat i Åtvidabergs kommun samt fastställande av skötselplan för naturreservatet

Länsstyrelsens beslut

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken det område som framgår av den heldragna svarta linjen på bifogad karta, bilaga 2, som naturreservat med syfte, föreskrifter och skötselplan enligt nedan.

Naturreservatets namn ska vara Ekhammarviken.

Syftet med reservatet

Syftet med Ekhammarvikens naturreservat är att bevara och vårda den biologiska mångfalden och variationen av värdefulla naturmiljöer som finns i området främst barrblandskog med inslag av gammal asp, lövrika skogar men även grandominerade områden och myrmarker. Gamla träd och död ved är viktiga strukturer. Ett övergripande mål är att livsmiljöer och arter enligt Natura 2000 ska uppnå eller behålla ett gynnsamt tillstånd. Vad gäller Ekhammarvikens naturreservat handlar det främst om naturtypen ”Taiga” och därtill hörande flora och fauna. Reservatet ska även kunna användas av friluftslivet.

Syftet ska nås genom att naturreservatet undantas från skogsbruk och i huvudsak utvecklas genom naturliga processer. För att området ska behålla och utveckla naturvärdena kan åtgärder som friställning av enstaka gamla ljusgynnade träd bli aktuell. Om naturvärdena hotas av främmande arter eller oförutsedd massförekomst av arter kan adekvata åtgärder sättas in mot dessa förutsatt att naturvärdena i området inte skadas. För att nå syftet för friluftslivet ska en informationsskylt sättas upp, eventuellt kan också en vandringsled bli aktuell.

Föreskrifter

A. Med stöd av 7 kap. 5 § miljöbalken, om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden inom reservatet, är det, utöver vad som annars gäller, inte tillåtet att:

1. bedriva täkt, gräva, schakta, spränga, borra, utfylla, plöja eller utföra annan mekanisk markbearbetning. Undantag gäller för underhåll av befintliga diken utefter vägarna;

2. avverka, gallra, röja, så, plantera, markbereda eller utföra annan skogsbruksåtgärd eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar genom att ta bort eller upparbeta dött träd eller delar av träd eller vindfälle. Undantag gäller utefter befintliga vägar och befintlig basväg, markerad med röd streckad linje på reservatskartan, som får hållas fria från vindfällerna eller sly som läggs åt sidan. Undantag gäller även för underhållsröjning av befintliga jaktpass;
 3. anordna upplag. Undantag gäller tillfälliga virkesupplag utefter befintliga vägar;
 4. tillföra växtnäringsämnen eller jordförbättringsmedel, använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel, tillföra kalk eller andra mineralämnen;
 5. framföra motordrivna fordon. Undantag gäller användning av befintliga vägar genom reservatet samt nyttjande av basvägen markerad med röd streckad linje på reservatskartan. Undantag gäller även fyrhjuling eller liknande vid uttransport av fällt vilt;
 6. uppföra torn, byggnad, mast, luft- eller markledning eller annan anläggning, med undantag för underhåll och utbyten av befintliga jakttorn;
 7. måla på träd, sten eller annan ytbildning. Undantag gäller för diskret utmärkning av jaktpass;
 8. ändra florans eller faunans sammansättning genom att införa nya arter för området.
-

B. För att tillgodose syftet med reservatet förpliktar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 6 § miljöbalken ägare, att utan ytterligare ersättning, och innehavare av särskild rätt till fastigheterna, tåla att följande åtgärder vidtas inom reservatet:

1. utmärkning av, och information om, reservatet;
 2. friställning av enskilda vidgrenade ljusgynnade träd;
 3. om mer än 5 m³ rått granvirke per hektar och år uppkommer till följd av stormfällning eller annan skada ska den volym rått virke som överstiger 5 m³ göras otjänligt som yngelmaterial för skadliga insekter;
 4. om naturvärdena hotas av främmande arter eller oförutsedd massförekomst av arter kan adekvata åtgärder sättas in mot dessa förutsatt att naturvärdena i området inte skadas;
 5. uppsättning av informationsskylt på befintlig informationstavla, eventuellt anläggande av vandringsled eller hänvisningsskylt till reservatet från parkeringsplatsen.
-

C. Med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken, föreskriver Länsstyrelsen om rätten att färdas och vistas inom reservatet, att det utöver vad som annars gäller, inte är tillåtet att:

1. förstöra eller skada fast naturföremål eller ytbildning genom att borra, spränga, gräva, rista, hacka eller måla;

2. samla ved, bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar;
3. störa djurlivet genom att till exempel klättra i boträd eller samla ryggradslösa djur med undantag av att med håvning eller plockning ta enstaka individer av ryggradslösa djur för artbestämning;

Dessutom är det förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd:

4. anordna tävlingar eller bedriva lägerverksamhet;
5. utföra sådan vetenskaplig undersökning eller enstaka studie som kan leda till skada eller annan negativ påverkan på växt- eller djurlivet.

Ovanstående föreskrifter under A och C utgör inte hinder för förvaltaren, eller den som förvaltaren utser, att utföra de åtgärder som krävs för reservatets vård och skötsel och som framgår av föreskrifter B1 till B5. Föreskrifterna ska inte heller utgöra hinder för anläggande av nya jaktpass efter godkännande av Länsstyrelsens naturreservatsförvaltning.

Skötselplan

Med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. fastställer Länsstyrelsen de mål och riktlinjer som framgår av den till beslutet hörande skötselplanen, bilaga 3.

Förvaltare för naturreservatet ska vara Länsstyrelsen Östergötland.

Skäl för beslutet

Ekhammarvikens naturreservat utgörs av en värdefull gammelskogsmiljö som domineras av tall på hällmark och gran i fuktiga svackor och sluttningar, inslaget av löv är bitvis stort, speciellt av asp. Skogen är rik på gamla träd liksom död ved både som liggande stammar och torrträd. Delar av området är blockrikt med små sänkor och lodytor. Dessa ger upphov till en mängd småbiotoper som stärker områdets variation och värde.

De gamla träden och den döda veden ger goda livsförutsättningar för många sällsynta svampar, lavar, mossor och insekter. Ett antal rödlistade och ovanliga arter är funna inom området. Särskilt värd att nämna är den ovanliga vedsvampen blackticka som kräver lång kontinuitet av granlågor. Blackticka växer på ganska grova, kraftigt rötade, lågor av gran i täta fuktiga och under lång tid orörda barrskogar. I området förekommer också ullticka frekvent. Även ullticka behöver ganska grova lågor av gran. En annan ovanlig art knuten till granlågor är vedtrappmossa. Arter knutna till gammal tall är exempelvis svart praktbagge samt

tallticka. Samtliga dessa arter har svårt att klara sig i brukad skogsmark varför området är lämpligt att skydda som naturreservat.

Lämplig användning av markområde

Enligt 1 kap. 1 § miljöbalken ska densamma tillämpas så att bland annat värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och vårdas och den biologiska mångfalden bevaras.

Länsstyrelsen har, i enlighet med 3 kap. miljöbalken, prövat och funnit att bildandet av Ekhammarvikens naturreservat är förenligt med en, från allmän synpunkt, lämplig användning av markområdet och att beslutet inte strider mot gällande kommunal översiktsplan.

Intresseprövning

Länsstyrelsen har i enlighet med 7 kap. 25 § miljöbalken prövat och funnit att bildandet av Ekhammarvikens naturreservat inte går längre i inskränkning av enskilds rätt att använda mark och vatten, än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Konsekvensutredning av påverkan av beslutet på allemansrätten

Länsstyrelsen ska enligt förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning, i den omfattning det behövs, göra en konsekvensutredning av hur allemansrätten påverkas genom beslutet om naturreservat. Länsstyrelsen gör bedömningen att ordningsföreskrifterna enligt 7 kap. 30 § inte ger negativa konsekvenser för vistelse och färd i naturreservatet utöver vad som är brukligt enligt allemansrätten. Ordningsföreskrifterna ska samtidigt leda till att reservatets syfte uppnås.

Miljökvalitetsmål och ekosystemtjänster

Bildandet av naturreservatet är en del av uppfyllandet av Agenda 2030, främst mål 15 ”Ekosystem och biologisk mångfald”. Det är även en del av uppfyllandet av miljökvalitetsmålen ”Levande skogar” och ”Ett rikt växt och djurliv” om vilket Sveriges riksdag och regering beslutat. Länsstyrelsen bedömer att Ekhammarvikens naturreservat bidrar med reglerande, styrande och kulturella ekosystemtjänster. Särskilt nämnvärda är ekosystemtjänsterna biologisk mångfald, frisk luft, inbindning av koldioxid och rekreation.

Ärendets handläggning

Dokumentation

De mycket höga naturvärdena inom Ekhammarvikens naturreservat uppmärksammades vid Skogsstyrelsens nyckelbiotopsinventering 1997 samt vid besök i samband med en anmälan om föryngringsavverkning 2016. En fördjupad dokumentering gjordes i samband med Länsstyrelsens besök 2016.

Reservatsbildning

Diskussioner mellan markägare och Länsstyrelsen inleddes 2016 i samband med en anmälan om föryngringsavverkning. En värdering av området togs fram. Därefter förhandlade Länsstyrelsen med markägaren och kom överens om ekonomisk ersättning för intrånget i markanvändningen som blir konsekvensen av naturreservatsbildningen. Beslut om utbetalning av ersättning fattades av Naturvårdsverket 2020 och ersättning har betalats ut till markägaren. Reservatet har stakats ut och mätts in av Skogsstyrelsen.

Remissyttranden och Länsstyrelsens svar med avseende på inkomna yttranden

Länsstyrelsen har remitterat förslag till beslut och skötselplan till markägare samt till ett antal andra berörda som Riksantikvarieämbetet, Sveriges geologiska undersökning (SGU), Skogsstyrelsen, Åtvidabergs kommun, Naturskyddsföreningen i Åtvidaberg. Remissvar har inkommit från Skogsstyrelsen och Åtvidabergs kommun.

Skogsstyrelsen ser positivt på att naturvärdena i område skyddas långsiktigt och tillstyrker att det planerade reservatet beslutas enligt presenterat förslag. Ätvidabergs kommun skriver att beslut och skötselplan är väl genomarbetade och att förarbetet inför bildandet är tillräckligt. Man anser att arbetet håller hög klass men har flera synpunkter på beslut och skötselplan. Många av synpunkterna är av språklig karaktär medan andra berör sakfrågor. Länsstyrelsen har justerat beslut och skötselplan efter flera av kommunens synpunkter. Vissa av synpunkterna har dock lämnats utan åtgärd då de berör frågor som omfattas av det redan ingångna avtalet mellan Länsstyrelsen och markägaren.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, Miljödepartementet, se bilaga 4. Sakägare anses ha fått del av beslutet den dag kungörelse om beslutet var införd i ortstidning. Beslutet gäller från den dag det vunnit laga kraft utom föreskrifter meddelade med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken, avdelning C, vilka gäller omedelbart.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsråd Ann Holmlid med naturvårdshandläggare Eva Siljeholm som föredragande. I den slutliga handläggningen har också enhetschef Marina Verbova, samhällsplanerare Vincent Håkansson, länsjurist Fredrik Hansson och antikvarie Malin Svarvar medverkat.

Detta beslut har bekräftats digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Så här hanterar vi dina personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa hittar du på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.

Bilagor

1. Sändlista
2. Beslutskarta
3. Skötselplan
4. Hur man överklagar

Sändlista**Bilaga 1**

Ebba Ekman, ekmane@hotmail.com

Riksantikvarieämbetet, registrator@raa.se

Skogsstyrelsen, skogsstyrelsen@skogsstyrelsen.se

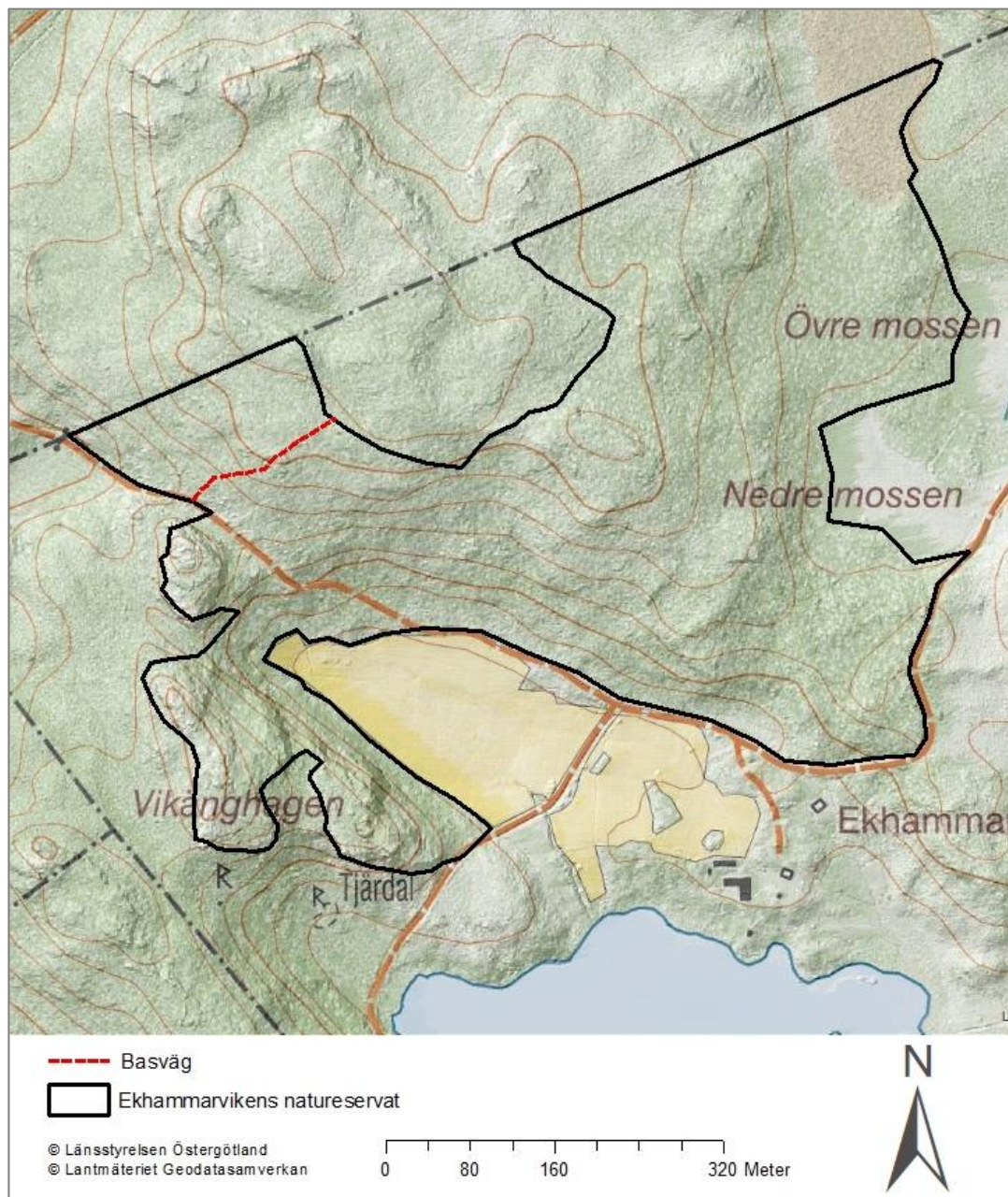
Sveriges geologiska undersökning, sgu@sgu.se

Åtvidabergs kommun, kommun@atvidaberg.se

Naturskyddsföreningen i Åtvidaberg, Barbro Carlberg, barbro.jaxon@gmail.com

Ekhammarvikens naturreservat, Åtvidabergs kommun

Bilaga 2

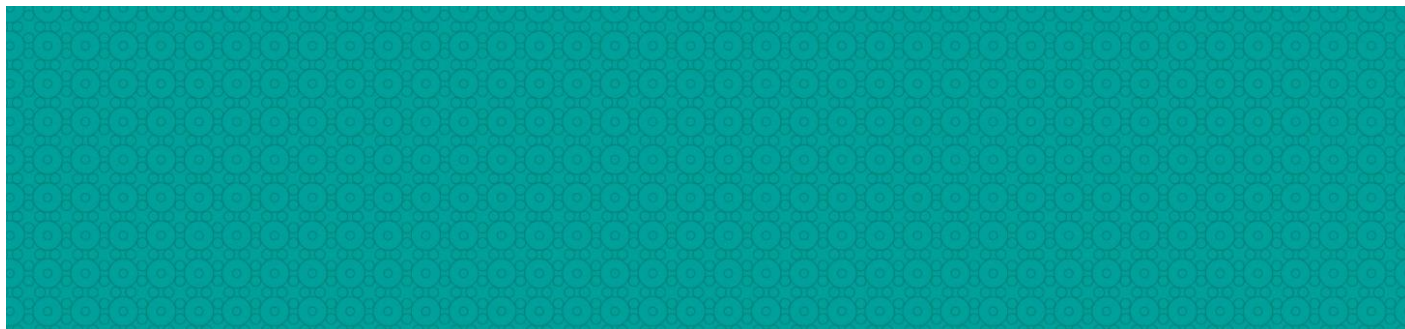

Karta tillhörande beslut om naturreservatet Ekhammarviken. Naturreservatet är avgränsat med svart linje på kartan och basvägen som får användas är markerad med röd streckad linje.

NVRid 2045990, dnr 511-11378-16.

© Bakgrundskartor Lantmäteriet.

Skötselplan för Ekhammarvikens naturreservat

FASTSTÄLLD 2021-03-08

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND

Meddelande	Skötselplanen gäller utan tidsbegränsning. En översyn bör göras senast inom 10 år för att bedöma behovet av revidering. Skötselplanen har upprättats av Länsstyrelsen 2021. Planförfattare har varit Björn Gunnarsson och Eva Siljeholm.
Referens	Länsstyrelsen Östergötland, Naturvårdsenheten, Skötselplan för naturreservatet Ekhammarviken.
Kontaktperson	Eva Siljeholm Länsstyrelsen Östergötland, 010-2235410, eva.siljeholm@lansstyrelsen.se
Webbplats	www.lansstyrelsen.se/ostergotland
Fotografier	Eva Siljeholm. Omslaget visar en hällmarkstallskog.
Kartmaterial	© Lantmäteriet © Länsstyrelsen Östergötland 2020

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	3
ALLMÄN BESKRIVNING.....	4
Administrativa data om naturreservatet.....	4
Syfte, föreskrifter och skäl för beslut.....	5
Beskrivning av reservatet.....	5
Översiktlig beskrivning	5
Historisk och nuvarande markanvändning.....	6
Områdets bevarandevärden	7
Källuppgifter.....	8
PLANDEL.....	9
Syfte med naturreservatet.....	9
Disposition och skötsel av mark.....	9
Skötselområden.....	9
Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder	17
Jakt	17
Utmärkning av reservatets gräns	17
Tillsyn	17
Dokumentation och uppföljning	17
Inventeringar	17
Uppföljning.....	18
Finansiering av naturvårdsförvaltningen.....	18
Finansiering av naturvårdsförvaltningen.....	18
Karta.....	19

ALLMÄN BESKRIVNING

Administrativa data om naturreservatet

Reservatets namn	Ekhammarvikens naturreservat
NVR-id	2045990
Beslutsdatum	2021-02-08
Län	Östergötland
Kommun	Åtvidaberg
Areal	Total areal: 30,2 hektar
	Produktiv skog: 29,2 hektar
Natura 2000-naturtyper	Taiga (9010): 29,4 hektar
	Skogsbevuxen myr (91D0): 0,8 hektar
<u>Prioriterade bevarandevärden</u>	
Naturtyper:	Tallskog, barrblandskog, granskog
Arter/grupper:	Mossor, svampar, skalbaggar
Strukturer:	Gamla träd, död ved
Övrigt	Markägaren har erhållit intrångsansättning för intrånget i pågående markanvändning som naturreservatet förorsakar.
Fastighet	Odensgöl 1:2 (privatägd)
Förvaltare	Länsstyrelsen Östergötland
Lägesbeskrivning	Naturreservatet är beläget cirka 14 kilometer nordost om Åtvidaberg, vid Ekhammar, invid sjön Borkens norra ände.
Vägbeskrivning	Från riksväg 35: Sväng av och kör till Björsäter, kör vidare knappt två kilometer mot Byrum. Tag av till vänster mot Östra Ryd. Kör ytterligare drygt fem kilometer och sväng höger på väg skyltad Odensgöl. Efter drygt två kilometer finns en skyltat parkering för två naturreservat, Odensgöls naturreservat och Ekhammarvikens naturreservat.

Syftet med Ekhammarviken naturreservat är att bevara och vårda den biologiska mångfalden och variationen av värdefulla naturmiljöer som finns i området främst barrblandskog med inslag av gammal asp, lövrika skogar och myrmarker. Gamla träd och död ved är viktiga strukturer. Ett övergripande mål är att livsmiljöer och arter enligt Natura 2000 skall uppnå eller behålla ett gynnsamt tillstånd. Vad gäller Ekhammarvikens naturreservat handlar det främst om naturtypen "Taiga" och därtill hörande flora och fauna. Reservatet ska även kunna användas av friluftslivet.

Översiktlig beskrivning

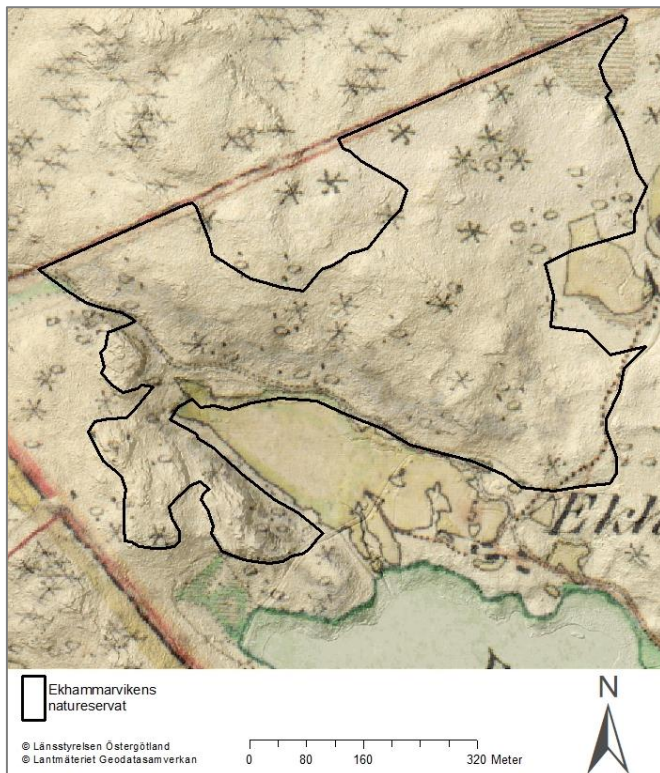
Barrskog täcker större delen av naturreservatet. Ofta förekommer både tall och gran i blandade bestånd. De gamla tallarna är generellt något äldre än granen men enstaka gran uppnår en liknande ålder. Bitvis finns ett stort inslag av död granved, både stående och liggande träd, så kallade lågor. Död tallved förekommer främst i form av lågor.

I ett större sammanhängande område i de centrala delarna har skogen nyligen gallrats och främst äldre tall har lämnats kvar. Skogen är här gles och ljusöppen och det förekommer knappt någon död ved.

I de östra delarna av reservatet finns de största arealerna granrik skog. Här förekommer sällsynta arter som blackticka, ullticka, violettagg, vedtrappmossa och knärot. Omfattande angrepp av granbarkborre under senare år har skapat en stor mängd döda granar. Längst upp i nordöstra hörnet av reservatet ligger en tallbevuxen skvatrammyr med omgivande laggkärr. Laggen täcks av en lövrik blandsumpskog.

Söder om Vikänghagen reser sig några bergsklackar brant. På krönet växer en gles tallskog. Träden är riktigt gamla och här finns också gott om död tallved. På den solbeslysta hårda tallveden förekommer ovanliga arter som dvärgbägarlav och vedskivlav. I nordostslutningen står gammal gran tillsammans med lövträd av asp och ek och enstaka gammal tall. På asplågor hittades de rödlistade svamparna koralltaggsvamp och kandelabersvamp och på liggande stammar av gran förekom ullticka. Enstaka gamla hasselbuketter växer i de lägre näringsrika delarna av sluttningen.

Historisk och nuvarande markanvändning

Enligt Häradskartan från år 1868 till 1877 var stora delar av området dominerat av lövträd men även barrträd förekom. De förhållandevis gleslplacerade trädssymbolerna antyder att trädskiktet inte var lite tätt som idag. Sannolikt nyttjades skogen till utmarksbete.

Karta 2. Häradskartan från år 1868 till 1877. Observera att kartan är förskjuten åt nordost i förhållande till inritningen av reservatet. Gröna områden är slätterängar, gula är åkrar och vita är utmark. Ringar är marker dominerade av lövträd och stjärnor är dominerade av barrträd

Områdets bevarandevärden

Biologiska bevarandevärden

Områdets biologiska bevarandevärden är främst knutna till de gamla träden och den döda veden. Variationen i topografi och fuktighet samt den delvis blockrika terrängen skapar en mängd olika naturtyper som i sin tur ger förutsättningar för många olika arter. I östra delen av reservatet där gran dominerar finns många idag ovanliga arter av framför allt mossor och svampar. Vedtrappmossan växer på lågor av gran, som helst ska ligga fuktigt. Kornknutmossan, som också vill ha fuktiga granlångor, har kuddlika samlingar av skott cirka en centimeter höga med limegröna groddkorn på toppen. Av svampar utmärker sig blackticka särskilt. Den är en ovanlig svamp, bara känd från ungefär 200 platser runtom i Sverige. Den ser ut som ett rödbrunt skinn på undersidan av granlångor, ungefär som tunn drickchoklad.

På de magrare markerna uppe på höjderna står gamla tallar. På flera av de gamla träden växer tallticka. En svamp som är uppskattad av spillkråkan som lätt kan hacka ut ett bohål i den angripna veden.

Tabell 1. Rödlistade arter och signalarter.

<u>Teckenförklaring</u> Rödlistekategori enligt 2020 års rödlista: NT = nära hotad VU = sårbar S = signalart för höga naturvärden enligt Skogsstyrelsen	<u>Kärlväxter</u> blåsippa (<i>Hepatica nobilis</i>) - S knärot (<i>Goodyera repens</i>) - VU, S skärmstarr (<i>Carex remota</i>) - S <u>Mossor</u> flagellkvastmossa (<i>Dicranum flagellare</i>) - S fällmossa (<i>Antitrichia curtipendula</i>) - S grön sköldmossa (<i>Buxbaumia viridis</i>) - S kornknutmossa (<i>Odontoschisma denudatum</i>) - S krushättemossa (<i>Ulotia crispa</i>) - S långfliksmossa (<i>Nowellia curvifolia</i>) - S platt fjädermossa (<i>Neckera complanata</i>) - S porellor (<i>Porella</i> spp.) - S stubbspretmossa (<i>Herzogiella seligeri</i>) - S vedtrappmossa (<i>Anastrophyllum hellerianum</i>) - NT, S <u>Lavar</u> kattfotslav (<i>Felipes leucopellaeus</i>) - S rosa skärelav (<i>Felipes leucopellaeus</i>) - NT dvärgbägarlav (<i>Cladonia parasitica</i>) - NT vedskivlav (<i>Hertelidea botryosa</i>) - NT skuggblåslav (<i>Hypogymnia vittata</i>) - S <u>Svampar</u> blackticka (<i>Steccherinum collabens</i>) - VU, S kandelabersvamp (<i>Artomyces pyxidatus</i>) - NT, S koralltaggsvamp (<i>Hericium coralloides</i>) - NT, S tallticka (<i>Phellinus pini</i>) - NT, S ullticka (<i>Phellinus ferrugineofuscus</i>) - NT, S veckticka (<i>Antrodia pulvinascens</i>) - NT, S <u>Insekter</u> bronshjon (<i>Callidium coriaceum</i>) - S granbarkgnagare (<i>Microbregma emarginatum</i>) - S svart praktbagge (<i>Anthaxia similis</i>) - S
---	--

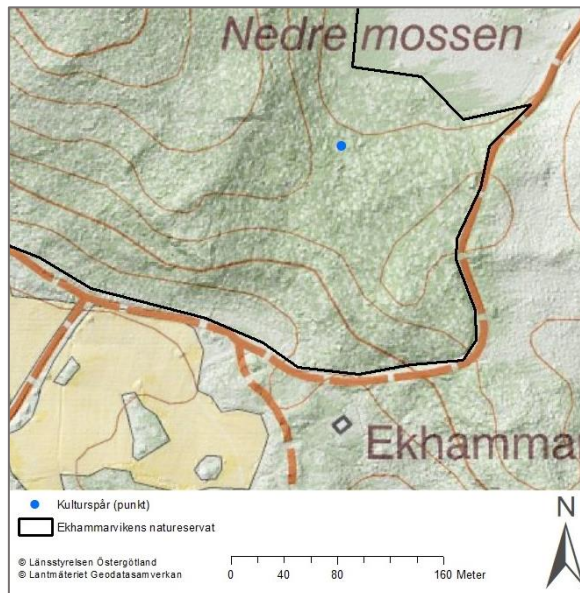
Geologiska bevarandevärden

Reservatet ligger i en trakt där sura bergarter såsom granit och granodiorit dominerar. Sandig morän utgör den vanligaste jordarten i området. Berg med tunt eller inget jordlager är också ganska vanligt förekommande, framförallt uppe på bergsryggarna. Glacial lera täcker begränsade delar av området. Bitvis finns dock flera stråk där mycket block har ansamlats. En blockrik del finns till exempel i skogen mitt emot husen vid Ekhammar och vidare en bit norrut. Det förekommer inga kända geologiska bevarandevärden i området.

Kulturhistoriska lämningar

Ett område med skogsbrukslämningar är registrerat i Kulturmiljöregistret (L2008:1261), bestående av en kolbotten och resterna av en kolarkoja. Kolbotten är cirka 12 meter i diameter. Ytan är bevuxen med en del träd, bland annat några grova granar. Kojgrunden, som bara ligger cirka tre meter söder om kolbotten, är ganska svår att se på plats och syns som en förhöjning av sten, övervuxen av mossa. Under mossan ligger kallmurade stenar anlagda mot en större jordfast stenblock.

Karta 3. Kartan visar platsen för kolbotten och resterna av en kolarkoja, RAÄ L2008:1261.

Intressen för friluftslivet

De magra tallhällmarkerna är strövvänliga och de blockrika brantpartierna och grantjusorna gör området mångformigt och intresseväckande. Området ligger lite otillgängligt men har ett stort upplevelsevärde. Områdets tystnad stärker värdet.

Källuppgifter

Artportalen, Artdatabanken

Berggrundsdatabasen 2016, Sveriges Geologiska Undersökning

Häradskartan från 1868 till 1877, Lantmäteriet

Jordartsdatabasen 2016, Sveriges Geologiska Undersökning

Naturvårdsprogram Åtvidabergs kommun, område Å1066, klass 3 samt Å656, klass 4

Nyckelbiotopsinventering: nr 3164–2002 (nyckelbiotoper), 386–2016, 406–2016. 4438–1997, 3159–2002, 4587–1997 (områden med högt naturvärde), Skogsstyrelsen.

Riksantikvarieämbetets kulturmiljöregister, L2008:1261, Forsök

PLANDEL

Syfte med naturreservatet

Syftet med Ekhammarviken naturreservat är att bevara och vårda den biologiska mångfalden och variationen av värdefulla naturmiljöer som finns i området, främst barrblandskog med inslag av gammal asp, lövrika skogar och myrmarker. Gamla träd och död ved är viktiga strukturer. Ett övergripande mål är att livsmiljöer och arter enligt Natura 2000 skall uppnå eller behålla ett gynnsamt tillstånd. Vad gäller Ekhammarvikens naturreservat handlar det främst om naturtypen ”Taiga” och därtill hörande flora och fauna. Reservatet ska även kunna användas av friluftslivet.

Disposition och skötsel av mark

Naturreservatet ska skötas med försiktiga åtgärder med syftet att bevara områdets särpräglade natur med dess flora och fauna. Fornlämningar eller kulturhistoriska lämningar i reservatet ska skötas på ett sådant sätt att lämningen bevaras.

Påträffas enstaka grov tall eller grov asp och ek, kan dessa frihuggas från yngre träd som saknar naturvärde. Om större mängd vindfällad, eller på annat sätt skadad, gran uppkommer får den volym som överstiger 5 m³ rått granvirke per hektar och år göras otjänligt som yngelmaterial för granbarkborre. Om naturvärdena hotas av främmande arter eller oförutsedd massförekomst av arter kan adekvata åtgärder sättas in mot dessa förutsatt att naturvärdena i området inte skadas.

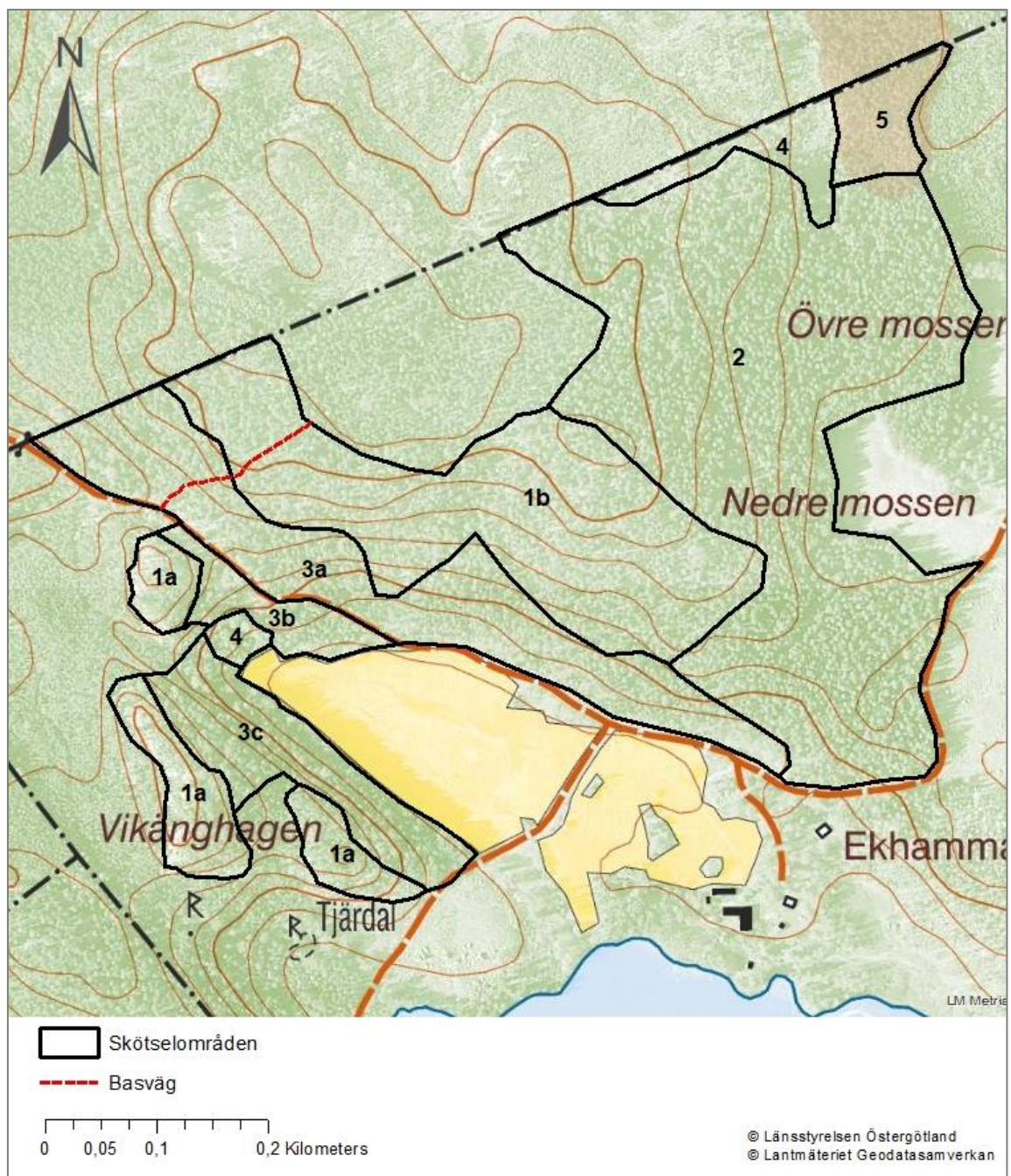
Inga registrerade fornlämningar finns i området, men en kulturlämning i form av en kolbotten med tillhörande kolarkojgrund (L2008:1261) finns registrerad i området. Området är inte fullt ut kartlagt. I den händelse okända fornlämningar eller kulturlämningar påträffas ska skydd och hänsyn till dessa tillgodoseas, samt anmälan till Länsstyrelsens Enhet för plan och kultur göras.

Se vidare under respektive skötselområde.

Skötselområden

Reservatet är indelat i 6 skötselområden;

1. Hällmarkstallskog och gles tallskog
2. Barrblandskog
3. Barrblandskog med lövinslag
4. Ungskog och granplantering
5. Blandsumpskog och tallbevuxen skvattrammyr
6. Anordningar för friluftslivet

Karta 4. Karta över skötselområden i Ekhammarvikens naturreservat

Skötselområde 1, Hällmarkstallskog och gles tallskog

Areal: 7,5 hektar

Naturtyp enligt Natura 2000: Taiga, naturtypskod 9010 – 7,5 hektar

Målnaturtyp: Taiga, naturtypskod 9010 – 7,5 hektar

Beskrivning

Skötselområdet utgörs av tre närliggande bergskrön, 1a, i reservatet sydvästra del och en gles tallskog i sydvästsluttning, 1b, norr om grusvägen.

På hällmarken i delområde 1a växer gamla tallar och det finns gott om död tallved både som stående torrträd och liggande lågor. Solinstrålningen är god vilket gynnar många arter knutna till gamla tallar. I området förekommer även en del senvuxna granar och enbuskar. På gamla tallstubbar och liggande döda tallar hittas de ovanliga arterna vedskivlav och dvärgbägarlav. På gamla tallar växer tallticka. Svampen mjukar upp veden till glädje för spillkråkan som då får lättare att hacka ut ett bohål.

Skötselområde 1b har gallrats i närtid och har idag en gles struktur. Trädsiktet utgörs nästan enbart av tall förutom enstaka gran, asp och björk. Trädåldern ligger kring 130 till 150 år med en något äldre trädålder mot norr. Mycket löv har etablerat sig efter gallringen, som till exempel ek, men även enstaka tallplantor. Lite ovanligare arter i området är vedskivlav som växer på en gammal stubbe liksom flagellkvastmossa. Även tallticka hittades på en gammal tall liksom grynig blåslav.

Bild 1. Gamla tallar på en mager hällmark.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

I skötselområdet bevaras och utvecklas de olika barrdominerade gammelskogsmiljöerna med de strukturer som hör till dessa naturtyper. Gamla träd och död ved i olika nedbrytningsstadier och dimensioner är viktiga strukturer. Solbelysta tallar, både levande och döda, stående i naturligt öppnare miljöer som på hällmarken, är ett viktigt inslag. Skogen i sluttningen (1b) är också relativt öppen medan mindre delar är mer slutna och skuggiga med gamla granar och aspar. Löv ska i framtiden finnas, dock som ett mindre inslag. Omvälvande störningar i form av till exempel insektsangrepp eller brand kan leda till att hela eller delar av skogen under perioder har en annan karaktär. Detta är en del av skogens utveckling.

Rödlistade arter i synnerhet och andra arter i allmänhet, som är knutna till eller beroende av lång skoglig kontinuitet, gamla träd och död ved i olika former, även solexponerad, ska så långt som möjligt fortleva på långsikt och helst öka i utbredning eller populationsstorlek.

Åtgärder

- Delområde 1a lämnas för fri utveckling
- Ett antal tallar avdödas genom fällning, ringbarkning eller skadas inom område 1b. Åtgärden kan göras i omgångar med cirka fem års mellanrum. Maximalt dödas 20 tallar.

- Inom planperioden behöver inga åtgärder för att förhindra inväxning av unga träd i grova tallkronor. I nästa planperiod kan eventuellt sådana åtgärder behöva göras inom område 1b. Cirka 30 tallar väljs då ut som med cirka 15 års mellanrum frihuggs. Om det finns träd som står vid naturliga luckor väljs dessa.

Skötselområde 2 Barrblandskog

Areal: 13,0 hektar

Naturtyp enligt Natura 2000: Taiga, naturtypskod 9010 – 13,0 hektar

Målnaturtyp: Taiga, naturtypskod 9010 – 13,0 hektar

Beskrivning

Skogen är bitvis grandominerad speciellt i de norra delarna. Granarna är uppemot 130 år, men inslag finns både av yngre och äldre träd. Bitvis finns även ett stort inslag av tall vilka oftast är något äldre än granen. Skogen är sluten och skuggig med mossiga block och en hel del död ved. I området finns även några stråk där träden står glesare eller där klungor av tall ger högre ljusinstrålning.

Bild 2. En mossrik barrblandskog med gran och grov gammal tall.

Mot höjderna och i söder tar tallen över dominansen. Tallarna når ofta en ålder på uppemot 150 år, granen är något yngre även här även om enstaka granar är lika gamla som tallen. Bitvis finns ett stort inslag av död ved. Marken är mossrik med stort inslag av block.

I det delvis grandominerade området förekommer en stor mängd grov död ved och en stor mängd ovanliga arter som bland annat violtagging, gammelgranlav, vedtrappmossa, långflikmossa, stubbspretmossa, flaggellkvastmossa, grön sköldmossa, grå punktlav, platt fjädermossa, dvärgbägarlav, blackticka, granbarkgnagare (spår av), bronsbjon (spår av), tallticka och ullticka. Även den ovanliga orkidén knärot växer i området.

Under år 2019 samt 2020 angreps stora delar av skogen av den åttatandade granbarkborren. Åtgärder mot barkborren har genomförts inom skötselområdet. Angripna granar har barkats och lämnats som död ved. Sammanlagt har uppemot 400 granar åtgärdats.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

Skogen är mestadels grandominerad och har en varierad åldersstruktur med ett stort inslag av gamla träd och olika former av död ved, bland annat grova granlågor. En mindre del av de äldre tallarna står så ljusöppet att de inte skadas av kroninväxning av övriga trädslag. Det finns även en liten inblandning av lövträd såsom asp och björk. Omvälvande störningar i form av till exempel insektsangrepp eller brand kan leda till att hela eller delar av skogen under perioder har en annan karaktär. Detta är en del av skogens utveckling.

Rödlistade arter i synnerhet och andra arter i allmänhet, som är knutna till eller beroende av lång skoglig kontinuitet, gamla träd och död ved i olika former ska så långt som möjligt fortleva på lång sikt och helst öka i utbredning eller populationsstorlek.

Åtgärder

- Förhindra igenväxning av gammal tall. Upp till 40 tallar (motsvarande cirka 3 träd per hektar) friställs genom att träd som växer in i dess kronor ringbarkas eller fälls. Åtgärden upprepas kring dessa tallar cirka vart 15 år. Åtgärden genomförs på så sätt att den skuggiga och fuktiga miljön som många ovanliga kryptogamer knutna till gran är beroende av, inte riskerar att påverkas negativt. Inga naturvärdesträd, eller gamla träd tas ner vid åtgärden.
- Förhindra igenväxning av äldre ljusgynnade lövträd. Enstaka grov asp som påträffas kan frihuggas från ung gran som växer in i kronan. Åtgärden sker återkommande cirka vart 15:e år.
- Om träd hotar att växa upp i de kulturhistoriska lämningarna ska de avdödas så inte lämningarna förstörs.

Skötselområde 3, Barrblandskog med lövinslag

Areal: 7,9 hektar

Naturtyp enligt Natura 2000: Taiga, naturtypskod 9010 – 7,1 hektar

Målnaturtyp: Taiga, naturtypskod 9010 – 7,9 hektar

Beskrivning

Den sydostvända slutningen, skötselområde 3a, mot vägen i söder är delvis blockrik. Bitvis finns ett stort inslag av asp, speciellt i de blockrika partierna. Närmare vägen blir brynkaraktären starkare och enstaka halvgrova växer här tillsammans med asp, gran och ibland hassel. Andra lövträd som björk och sälg förekommer också. Död ved hittas både i form av lågor och stående döda träd. Strax norr om vägen till huset Ekhammar finns en källmiljö med al, ek, asp och gran. Lite ovanligare arter som förekommer i källområdet är fällmossa och skärmstarr.

Strax söder om vägen och mellan bergbranten och åkern står en medelålders till yngre lövblandskog, skötselområde 3b, med visst graninslag. Av lövet märks särskilt al, björk, ek och asp. I beståndet finns ett antal medelgrova ekar och grövre aspar samt enstaka sälg. Det finns även en del hassel. Det växer blåsippa i området.

I den slutna och skuggiga nordostbranten, skötselområde 3c, står gamla granar tillsammans med en del asp, enstaka ek och tall. I buskskiktet växer några hasselbuketter där luckor i trädskiktet har uppstått. På den skuggiga branten hittas lite ovanligare mossor som bland annat platt fjädermossa och stenporella och bland lavar kan nämnas skuggblåslav. På en asplåga växer korallticka och även kandelaberfingersvamp. På gamla granar hittas gammelgranslav och på

granlågor ullticka. På gammal tall förekommer talticka vilken bland annat visar att trädåldern är hög. På hassel växer skrifflav och krushättemossa.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

I skötselområdet bevaras och utvecklas de olika barrdominerade gammelskogsmiljöerna med de strukturer som hör till dessa naturtyper. Skogen är delvis sluten och grandominerad men i naturliga luckor, i blockrik terräng, i branter och i kantzoner ökar lövandelen av bland annat ek och asp. Bitvis kan lövträden dominera. I området finns även tall. I källområdet i nordöstra kanten dominerar löv. Gamla träd och död ved i olika nedbrytningsstadier och dimensioner är viktiga strukturer inom hela området. Omvälvande störningar i form av till exempel insektsangrepp eller brand kan leda till att hela eller delar av skogen under perioder har en annan karaktär. Detta är en del av skogens utveckling.

Rödlistade arter i synnerhet och andra arter i allmänhet, som är knutna till eller beroende av lång skoglig kontinuitet, gamla träd och död ved i olika former, även solexponerad, ska så långt som möjligt fortleva på långsikt och helst öka i utbredning eller populationsstorlek.

Åtgärder

- Träd som hotar att falla ut ur reservatet i den öppna marken tas ner och läggs som död ved, gäller i skötselområde 3b och 3c.
- I en smal zon mot åkern, cirka 2 meter bred, i område 3b och 3c kan unga granar dödas för att skapa ett lövbryn som sedan får underhållas.
- Den metergrova eken i södra delen av område 3c kan frihuggas från unga träd som växer in i dess krona liksom de grövre ekarna och grov asp i område 3b.
- I de lövrika partierna invid och strax norr om grusvägen mot Ekhammar, i skötselområde 3a, kan ungt barr avdödas då de växer in i ek- och askkronor. Detsamma gäller ung gran som växer in i det idag lövdominerade källområdet strax norr om infarten till huset Ekhammar.
- Ingen buskvegetation tas ner vid åtgärderna.
- All död ved sparas inom området vid åtgärderna.

Skötselområde 4, Ungskogar

Areal: 1,0 hektar

Naturtyp enligt Natura 2000: -

Målnaturtyp: Taiga, naturtypskod 9010 – 1,0 hektar

Beskrivning

Skötselområdet består av två delytor som i varierad grad är lövrika.

Den norra delytan utgörs av en några år gammal avverkningsyta samt ett fuktigare skogsstråk med mycket björk och några aspar i. I den tidigare avverkade ytan dominerar löv av framför allt björk, blandat med gran.

Den södra delytan utgörs av en ung tät granskog i 20-års åldern. Området har tidigare varit åker vilket kan ses på Häradskartan från år 1868 till 1877. Det finns även kvar rester av åkerdiken. Insprängt bland granen står äldre ek.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

Skogen har en varierad åldersstruktur med stort inslag av gamla träd, döda träd samt lågor. I några mindre avsnitt, som idag har ett större inslag av lövträd, går utvecklingen till naturskog via ett lövbrännelikt stadium. I bryn och kanter förekommer grova lövträd.

Rödlistade arter i synnerhet och andra arter i allmänhet, som är knutna till eller beroende av lång skoglig kontinuitet, gamla träd och död ved i olika former ska så långt som möjligt fortleva på lång sikt och helst öka i utbredning eller populationsstorlek.

Åtgärder

- Äldre ek och grövre asp som är inväxta av ungt barr kan frihuggas från träd som växer in i dess kronor. Alla dödade träd lämnas kvar inom området.
- Utvecklingen mot naturskog påskyndas och går genom ett lövbrännelikt stadium genom att en del ung gran avdödas inom det norra delområdet. Åtgärderna görs luckvis och oregelbundet. Alla dödade träd lämnas kvar inom området.
- I det södra delområdet avvecklas den unga granskogen.

Skötselområde 5, Blandsumpskog och tallbevuxen skvattrammyr

Areal: 0,8 hektar

Naturtyp enligt Natura 2000: Skogbevuxen myr, naturtypskod 91D0 – 0,8 hektar

Målnaturtyp: Skogbevuxen myr, naturtypskod 91D0 – 0,8 hektar

Bild 3. Sumpskog med gammal gran och död ved.

Beskrivning

Området utgörs av myrmark. Det våtare partiet mot fastmarken kallas laggen. Det omsluter en tallmosse med gamla tallar, skvattram och vitmossor.

I de våtare delarna av myrmarken växer bland annat senvuxna klibbalar och granar men även björk och tall. En del av träden har socklar vilket tyder på att vattnet ibland står högt. På död ved hittades de ovanliga och rödlistade arterna vedtrappmossa och kornknutmossa. Även vanligare arter som signalerar kontinuitet på död ved och gamla träd, som långfliksmossa och kattfotslav, förekommer.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

Skötselområdet ska behålla och utveckla de naturvärden som finns. Träden på myren ska ha en varierad åldersstruktur, med en stor andel gamla träd. Död ved ska finnas i området. Hydrologin ska vara naturlig, så långt det är möjligt utan att marker utanför reservatet påverkas negativt. Rödlistade arter i synnerhet och andra arter i allmänhet, som är knutna till eller beroende av dessa miljöer, ska fortleva på lång sikt och helst öka i utbredning eller populationsstorlek.

Åtgärder

- Inga åtgärder.

Skötselområde 6, Anordningar för friluftsliv

Beskrivning

Reservatet ligger lite otillgängligt men upplevelsevärdet är högt bland annat genom den varierande naturen med ljusöppna tallhällmarker samt skuggiga och mossrika granskogar. Den gamla skogen med branter och döda träd ger besökaren en känsla av vildmark. Även tystnaden är en viktig del av upplevelsevärdet. Området används för jakt.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

Informationen i området ska vara lätt tillgänglig och bidra till och förhöja upplevelsen av besöket. Informationen ska bidra till att syftet med områdesskyddet uppnås. Områdets friluftslivsanläggningar ska vara i gott skick och underlätta för besökare att uppleva området. Reservatets gräns ska vara tydligt markerad.

Åtgärder

- Markering och underhåll av reservatsområdets gräns.
- Informationsskylt om reservatet sätts upp på anslagstavlan för Odensgöls naturreservat.
- Information och ajourhållning av naturreservatet på Länsstyrelsens hemsida.
- Eventuellt anläggs en vandringsled i områdets norra del som utgår från parkeringen vid anslagstavlan.

Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Tabell 2. Underlag och stöd för förvaltaren vid planering av åtgärder såväl lokalt i Ekhammarvikens naturreservat som regionalt i länet. De ekonomiska resurserna utgör en begränsande faktor för verksamheten, vilket innebär att förvaltaren måste prioritera mellan åtgärder i länets alla reservat. Prioritet är indelat i 1 till 3, utifrån hur viktigt det är att genomföra för att nå bevarandemålen.

Skötselåtgärd	Skötselområde	När	Prioritet
Framröjning av inväxta ekar och asp	2, 3a, b och c, 4 (södra)	2021 och vid behov	1
Avveckling av granplantering och röjning av ung gran	4	2021-2026	2
Skapande av död tallved	1b	2021-2031	2
Friställning av enstaka tall	1b, 2	2021-2031	3
Skylt	6	2021-2023	1
Vandringsled	6		3
Den kulturhistoriska lämningen ska skötas genom att träd som växer upp och hotar lämningen avdödas	2	Vid behov	2

Jakt

Jakt är tillåten inom hela reservatet. Vid jakt får jakthund användas. Fyrhjuling eller annat liknande mindre fordon får användas med försiktighet vid uttransport av fällt vilt. Markskador på grund av körning ska undvikas.

Utmärkning av reservatets gräns

Utmärkning av reservatsgränsen ska utföras av Länsstyrelsens naturreservatsförvaltning enligt Naturvårdsverkets anvisningar.

Tillsyn

För närvarande bedöms ingen speciell tillsynsman behövas inom reservatet. Länsstyrelsen är ansvarig för tillsyn av reservatet.

Dokumentation och uppföljning

Uppföljning av skyddade områden är nödvändigt för att effektivisera och förbättra naturvårdsarbetet i skyddade områden. Uppföljning i skyddade områden ska alltid vara kopplad till syftet med det skyddade området. Uppföljningen ska ligga till grund för revidering av skötselplanen.

Inventeringar

Inga särskilda inventeringar planeras i dagsläget inom reservatet.

Uppföljning

Uppföljning av bevarandemål

Uppföljningen ska ske enligt en för reservatet beslutad uppföljningsplan som anger målindikatorer, tröskelvärden och metodik kopplade till bevarandemålen för olika naturtyper i denna skötselplan. Precisering ska ske i databasen Skötsel-DOS. Uppföljningsplanen ska hållas uppdaterad av Länsstyrelsen. Uppföljningsplanen ska ha sin utgångspunkt i den regionala uppföljningsplanen för Östergötland.

Dokumentation av skötselåtgärder

Alla skötselåtgärder som utförs inom naturreservatet ska dokumenteras skriftligt. Mer omfattande åtgärder ska även fotodokumenteras. I dokumentationen ska framgå vilka åtgärder som genomförts och när de genomfördes, samt vem som utförde åtgärden. Strukturella beståndsförändringar efter storskaliga störningar ska alltid följas upp.

Finansiering av naturvårdsförvaltningen

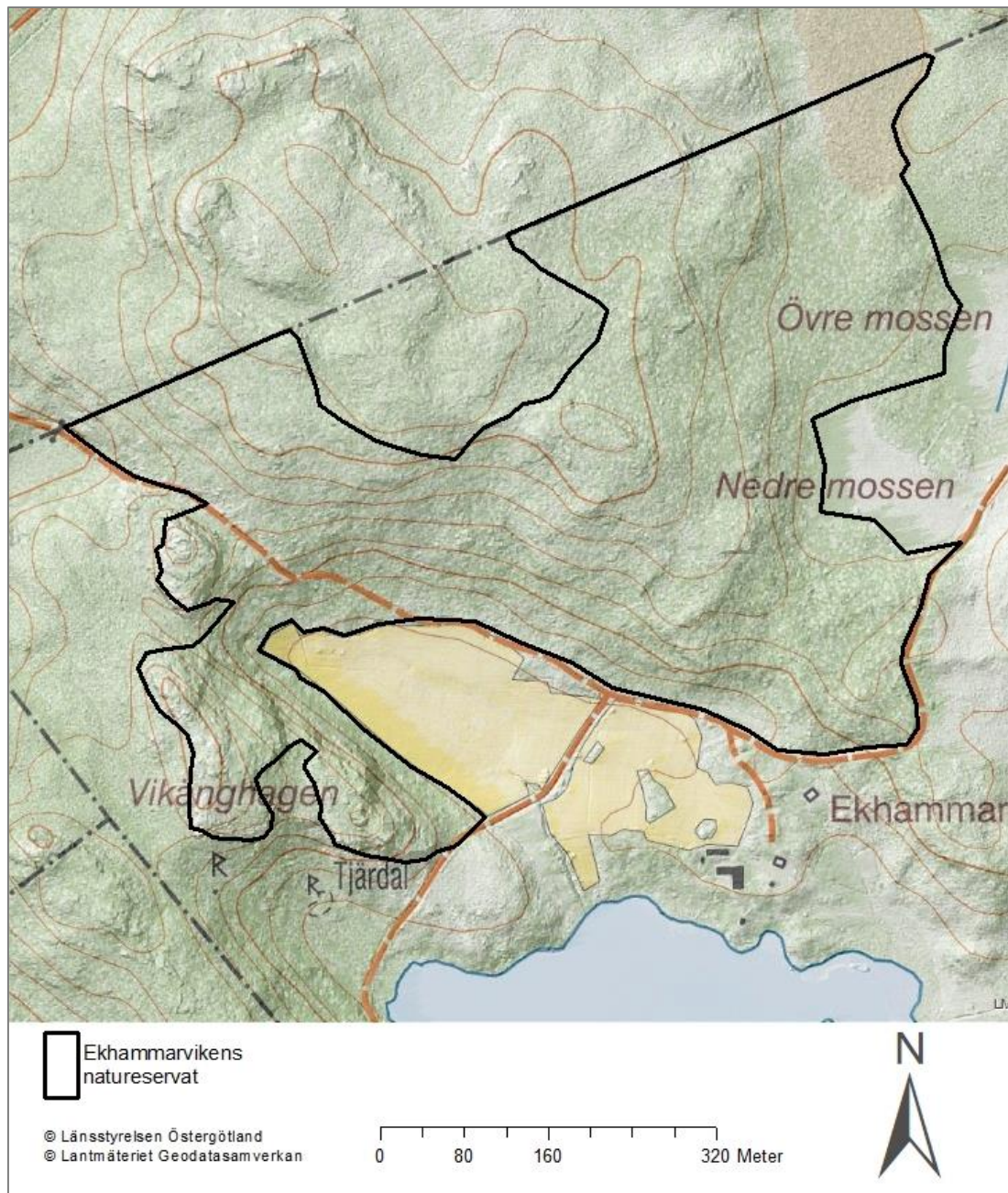
Finansiering av naturvårdsförvaltningen

Alla i planen redovisade åtgärder bekostas av offentliga medel. Även andra finansörer, exempelvis fonder eller stiftelser, kan bli aktuella. Dessa medel ska i så fall administreras av Länsstyrelsen.

Bild 4. Lövträd och hassel i bergbrant.

Karta

Karta 5. Karta över Ekhammarvikens naturreservat.

Hur man överklagar

Länsstyrelsens beslut kan överklagas hos regeringen, Miljödepartementet. Överklagandet ska dock skickas till Länsstyrelsen. Överklagandet skickas med vanlig post till **Länsstyrelsen Östergötland, 581 86 Linköping** eller med e-post till **ostergotland@lansstyrelsen.se**.

Överklagandet ska ha kommit in till länsstyrelsen **inom tre veckor från den dag du fick del av beslutet**. Om överklagandet har kommit i rätt tid överlämnar Länsstyrelsen överklagandet och handlingarna i ärendet till regeringen, Miljödepartementet.

I överklagandet ska du ange vilket beslut som överklagas och hur du vill att beslutet ska ändras. Ange även namn, adress, telefonnummer och eventuell e-postadress.

Om du behöver fler upplysningar kan du vända dig till Länsstyrelsen.

Formulär 115 (2016)

